

Nekaj misli za uvod

Naši profesorji, učitelji, kulturni delavci in drugi se večkrat pritožujejo, da današnja mladina nima nikakršnih pobud, da je brez zanimanj, da nič ne dela, da govori samo o športu ali denarju in sploh da nima nikakršnih vrednot, ki bi jim bile v življenjsko vodilo. Tako mislijo, govorijo in tudi pišejo.

Med drugimi pomanjkljivostmi, ki pa jim naši kulturni delavci in tudi učno osebje ne vidijo rešitve, je tudi vprašanje mladinske publicistike. Ne govorimo tu o glasilih osnovnošolskih otrok, tiskanih ali občasnih ciklostilov, ali o listih, ki jih izdajajo naše nižje srednje šole. Tudi ne govorimo o glasilih skavtske organizacije ali taboriškem občasnem glasilu, ampak o tem, da je višješolska mladina po koncu »Literarnih vaj« in dveh številkah »LSD« (Lista slovenskih dijakov) brez svoje glasila ali celo brez svoje priloge. O tem smo prav pred kratkim lahko poslušali med neko radijsko oddajo in smo lahko brali v Katoliškem glaslu.

Da že nekaj časa ni tako, vsaj pozorni bralci Rasti vedo. Vendar se zdi, da z mladinsko prilogo Mladike niso vsi seznanjeni, ali nočejo biti seznanjeni.

Lahko se delno strinjamo s splošno trditvijo, ki jo večkrat slišimo, da bi mladina lahko bila bolj agilna, njeno delovanje bolj zavzeto, boljše in kvalitetnejše. Toda isto bi lahko trdili o delovanju »odraslih« društev.

Kot lahko sodimo po lastnem opazovanju in iz branja drugih listov mladinskih organizacij npr. »Jambora« ali »Planike«, pa lahko mirno trdimo, da je med nami veliko kreativnosti in da tudi piscev ne manjka. Recenzenti nekatere literarne prispevke postavljajo celo za zgled in tudi mnogi drugi članki, ki jih beremo v mladinskih ciklostiliranih glasilih ali v tiskanih prilogah,

MLADINSKA DEJAVNOST NA GORIŠKEM

Po letu 1975 je v okviru Katoliškega doma zrasla skupina mladih z novimi nazori. Delovali so na mnogih področjih: športu, vzgoji, kulturi, pa tudi rekreaciji. Zanimali so se za različne stvari, družilo pa jih je prijateljstvo. Povečini so zrasli iz skavtske organizacije, kar jim je dalo poseben pečat, saj so v tej svoji življenjski dobi osvojili geslo, ki jih je spremljalo v nadaljnjem delovanju: to geslo je strpnost, ki te privede do pogovora z vsakomer, brez pritiskov in težnje po prevladi.

V Katoliškem domu je že več kot dve desetletji delovalo Slovensko katoliško akademsko društvo, zelo agilna organizacija, ki je vtisnila svoj pečat celi generaciji sedanjih družinskih očetov in mater, kulturnikov, aktivistov, vzgojiteljev, politikov, itd. Ko se je to društvo iz notranjih in zunanjih razlogov razšlo, se je skupina mladih čutila poklicano, da sestavi svoje mladinsko društvo. Tako je bil 26. novembra 1978 sklican ustanovni občni zbor, na katerem je bil ustanovljen Slovenski mladinski rekreativno-kulturni klub ali na kratko SMReKK. Novo društvo je podedovalo prostore »starega« SKAD-a. Društveniki so se s polno paro vrgli na delo, ki je bilo, kot že samo ime pove, zelo raznoliko. SMReKK je začel posegati na različna področja. Ohranil je tradicionalno štefanovanje, to je veliko mladinsko srečanje z zabavo, ki se ga vsakokrat udeleži preko 500 mladih. Organizira ples, ki so vselej uspešni in ki hočejo družiti našo

mladino. V sodelovanju z drugimi mladinskimi društvi in organizacijami je 5. in 6. maja 1979 organiziral prvo in do poletja 1982 edino slovensko ljudsko veselico na prostem v goriškem mestu.

Na kulturnem področju gre delo manj od rok. Za to je več razlogov. Najprej je dejstvo, da so se mladinci znašli ob ustanovitvi kluba sami, brez izkušenj in brez kogarkoli, ki bi jim svetoval in jih podprl. Poleg tega so žal naleteli na zelo malo razumevanja s strani občinstva, predvsem s strani študirajoče mladine, pa tudi tistih, ki bi jim morali dati zgled, to je učnega osebja na slovenskih šolah in drugih kulturnikov. Kako si lahko drugače razlagamo obsežna nihanja števila slušateljev (od 200 do 20)? Poleg tega je bil SMReKK deležen zelo malo razumevanja s strani različnih osebnosti, ki imajo vpliv na širše kroge. Nič čudnega torej, če je začetno navdušenje postopoma upadlo.

V skladu z našimi nazori smo skušali vzpostaviti stike tudi z društvi, ki ne delujejo v sklopu Zveze slovenske katoliške prosvete, da bi skupno izpegljali važne pobude, a naša topla vabila so bila sprejeta zelo hladno, zaželenih sadov pa ni bilo.

Če bi bili društveniki resnejši in bolj vztrajni, bi lahko premagali težave, ki smo jih našli.

Znali smo ohraniti tradicijo štefanovanja, na žalost pa nismo znali organizirati ravno tako tradicionalnih poletnih študijskih dni v Žabnicah.

To, da smo prehitro pretrgali s ciklusom poljudno-zgodovinskih in literarnih predavanj o naših krajih (SMReKK je dobesečno vrgel puško v koruzo) je bilo po predsednikovem mnenju usodna napaka, ki je povzročila mrtvilo v našem kulturnem delovanju. Že res, da smo bili bridko razočarani, ko je bilo na predavanju Marka Kravosa o zamejskem pesništvu le dvajset poslušalcev in se niso odzvali vabilu ravno višješolci, ki jim je bil večer namenjen (bližala se je matura), ampak vseeno bi morali vztrajati.

dalje na 28. strani ■

G. R.

bi po svoji tehtnosti lahko mirno bili tiskani v drugem slovenskem tisku.

Zato se nam zdi zelo slabo znamenje, če poleg mladincev, ki spadajo v našo generacijo »nemladih«, »zaspanih ljudi«, tudi starejši, ko pišejo o mladinskih publikacijah, pozabljajo na našo prilogo, drugi pa je, bogve zakaj, sploh ne omenjajo. Najslabše pa je, da o neki stvari molčimo in pustimo, da dobra ali slaba gre mimo, v pozabo.

Rdeči odsevi zahajajočega sonca so ustvarili na nebu igro luči in teme. Gledala sem pokrajino in drevje, ki je šepetalo svojo tiho pesem, nerazumljive in skrivnostne besede ...

Štirideset dimnikov
se kadi
in njihov dim
je vedno
bolj črn.
Štiri sto delavcev
dela
in njihove roke
imajo
vsak dan
žulj več.
Štiri tisoč
manj
nas je
kakor včera
in naše srce
je daleč
od samega srca.
Trava ob našem vznožju
ni več zelena
in v našem objemu
spijo ptice
brez peruti
in sanjajo
o gozdovih,
ki jih ni več.

Z večerom je utihnilo otožno
ječanje. Težki udarci človeške
roke so postali krepkejši. Zave-
sa časa se je dvignila ...

V sómraku
sem slišala
odmev sekire.
Njen glas
je klic
pozabljenih dni.
V temni kamri
je stari Jakob
pravil,
kako je
zajahal kozla
in šel
v Gorico.
Ob medli
svetlobi
sveče
so zaživel obrazi
njegovih junakov.
Hrup napredka
je prestregel
pripoved
in izkopal
grob
njegovim idealom.

Noč. Dolga in tiha s čudnimi
prividi in zamolklimi glasovi.
Tistih sanj, ki so bile nekdanje,
ni več ...

Nekje daleč
med nizkimi
strehami
je zapel
petelin.
In prav tako daleč
so letele
moje misli
iz sveta resničnosti.
Moji nebotičniki
so stali
trdno
v nevihtah
in burji.
Nobena roka
ni imela
moči,
da bi jih
porušila.
Nekje daleč
med nizkimi
strehami
je zapel
petelin.

Iskrice upanja za svet, ki
izumira ...

Skozi gol latnik
je posijal
žarek
poživljajočega sonca.
Na nagubanem obrazu
se je pokazal
nasmeh,
kot spomin preteklosti.
Perilo na ganku
plapola
in črna mačka
na strehi
prožno stopa
po okrušenih strešnikih.

ŽALOST

Na dnu,
čisto na dnu,
pokrita s prgiščem
jesenskega listja,
meglo, burjo in prahom
rjavi,
pozabljena od vseh.

martina

Aktualne knjige

»... DELAVCI SO TEDAJ ZAPELI INTERNACIONALO, KI JE TU V ŠLEZIJI MED TEMI ZIDOV, NA TEH USTIH, ZVENELA NEVARNO, KAJTI BILA JE REALNA ...« (JAROSLAW SCZEPANSKI, aktivist poljskega sindikata SOLIDARNOST)

LA PAROLA A SOLIDARNOŠČ, 1. Gli inizi, CSEO (Centro Studi Europa Orientale), december 1982.

Gre za zbirko pomembnih člankov iz poljskega časopisa, v glavnem iz »Solidarnosti«, tednika istoimenskega svobodnega sindikata in iz tednika »Tygodnik Powszechny«, ki izhaja v Krakovu. Zbirka je razdeljena na več poglavij. V prvem poglavju protagonisti delavskih stavk avgusta 1980 v prvi osebi pripovedujejo o nastanku delavskega gibanja na Poljskem, o neuspehih in zatiranju v prejšnjih desetletjih, o delavskih akcijah v Gdansk, Šleziji in drugod. Drugo poglavje vsebuje v obliki intervjujev oris glavnih tvorcev svobodnega poljskega sindikata, Lecha Wałęse, Ane Walentynowicz, Zbigniewa Bujaka, Władysława Frasynuka, Andrzeja Slowika. Tretje poglavje govori o deležu izobražencev pri oblikovanju »Solidarnosti«, četrto pa analizira odnose med Cerkvijo, poljskim narodom in delavskim gibanjem. Že po prvih straneh ima bralec vtis, da imamo tu resnično opravka z velikimi zgodovinskimi dogodki, z množičnim gibanjem, ki je dobesedno postavilo na glavo miselne kategorije, na katere smo bili do nedavnega vajeni. Ali je šlo za revolucijo? Da, očitno je šlo za revolucijo, a za revolucijo brez ene človeške žrtve. Etična osnova poljskega delavstva in sindikata »Solidarnost« je bil katolicizem. »Vedno teže je na svetu videti upognjena kolena, še teže pa je videti upognjena kolena delavcev. Tisti, ki še molijo, večkrat molijo stoje. Naj svet ve, da hodi poljski delavec s ponosno dvignjeno glavo, ker so njegova kolena upognjena...« (Stanisław Musiał). S tega vidika je gotovo najzanimivejše četrto poglavje, ki obravnava odnose med Cerkvijo in delavskim gibanjem. Enkrat za vselej moramo pač odpraviti s predsodkom o »folklornem« značaju poljskega verovanja, o poljskem nacionalizmu itd. Res pa je, da veje iz besed primasa Glempa, še bolj pa iz besed pokojnega kardinala Višynskega nek zdrav narodni ponos, ki bi ga bilo kje drugje v Evropi težko najti. Še nekaj drugega preseneča zahodnega opazovalca: »Solidarnost« je res nastala iz konkretnih, materialnih zahtev poljskih delavcev. Jasno pa je, da bi oblastniki gibanju nemudoma ugo-

dili v vsem, če bi se njihove zahteve omejevale na materialne izboljšave. Že takoj na začetku pa je stopila v ospredje druga, mnogo pomembnejša zahteva, zahteva po zakonitvi svobodnega sindikata. To je bila politična zahteva, »Solidarnost« pa je dejansko prevzela vlogo politične opozicije, ki jo dotlej sama Cerkev zaradi svojega duhovnega poslanstva ni mogla v celoti izvrševati. Postavljeno je bilo vprašanje pluralistične družbe, brez katere je retorično govoriti o samoodločanju delavcev. Na laž je bila postavljena uradna ideologija o diktaturi proletariata. Brez svobodne dialektike se slednja nujno izrodi v burokratizirano oligarhijo. O tem so danes prepričani tudi napredni marksisti. Ideja politične svobode pa se je na Poljskem po avgustu 1980 prvič v vzhodnem bloku utelesila v množično delavsko gibanje, ki je zajelo vse plasti poljske družbe in je v določenem trenutku celo zagrozilo, da omaja temeljne strukture državnega aparata. »Solidarnost« je, čeprav zatrta, danes avantgardna socialna in duhovna sila. Tam gre iskati spodbud za izgradnjo novega družbenega modela, ki bo premostil protislovja potrošniške industrijske družbe in »realnega« socializma. Zato pa se je vladajoči razred tudi tako prestrašil in s silo zatrl novonastalo demokratsko gibanje. Knjiga se tako zaključuje s kratkim govorom generala Jaruzelskega, ki je 13. decembra 1981 naznanil, da je demokratičnih svoboščin na Poljskem konec in da je »Solidarnost« »začasno« razpuščena.

T. S.

Večeri pričevanja in iskanja

V Gorici bo skozi ves mesec marec vrsta zanimivih večerov, ki jih ob sredah prireja Slovensko pastoralno središče iz Gorice in skupina izobražencev in študentov. Gre v bistvu za pobudo, ki je tudi v prejšnjih letih pokazala, da vlada precejšnje zanimanje za duhovne vrednote in razna družbena, kulturna in občečloveška vprašanja.

Predavanja, ki so letos napovedana, so predavatelji že brali na lanskem »Teološkem tečaju« v Ljubljani. Ko pišemo, je prvo predavanje jezuita dr. Lojzeta Bratina »Kocbekovo versko oznanilo« že močno odjeknilo med goriškim občinstvom, posebno med mladimi, ki so prišli na predavanje. Naslednje srede ob 20.30 pa si bodo sledila še tri predavanja: Taras Kermauner bo predaval na temo »Kako me opredeljuje Jezus?«, 16. marca govori Vinko Ošlak. Naslov njegovega predavanja je: »Moje osebno izkustvo Boga«, predzadnje sredo v mesecu pa bo dr. Jože Krašovec govoril na temo »Kako nam je Bog blizu?«. Zvedeli smo, da bo to zadnje predavanje posnel tudi naš radio, ki ga bo oddajal v Velikem tednu.

Predavanja so vsekakor zelo zanimiva in tudi koristna. Še posebej, ker je po vsakem priložnost za razgovor s predavateljem. Naslednjega dne pa jih ponavljajo v prostorih nove župne cerkve v Novi Gorici.

Prešernova proslava v SKK

V javnosti slišimo zadnje čase bolj malo govoriti o dejavnosti mladine na kulturnem področju. Posebno izostaja poročanje o dejavnosti katoliških organizacij. Vendar pa to še ne pomeni, da bi mladi ne bili aktivni. Morda delajo bolj tiho in neopazno. Tako neopazno, da mladinska priloga RAST še ni doživela prave omembe v nobenem slovenskem občilu. Na posnetku je Prešernova proslava, ki je bila v Slovenskem kulturnem klubu v soboto, 5. februarja. Nastopa A. Slama.

Spet o Battiatu in še kaj

Skavtsko srečanje

Vem, da je skrajno nepopularno kritizirati neki glasbeni pojav, kot je recimo kantavtor Battiato, ali pa — bolj na široko — neko institucijo, kot je lestvica »Hit Parade«. Vendar, če že govorimo o kritičnem pristopu do stvarnosti, ne more biti glasba edino področje, do katerega smo nekritični.

Battiatov uspeh na italijanskem tržišču: verjetno večina današnjih »fansov« tega kantavtorja ne pozna njegove glasbene preteklosti. Preden je doživel svoj široki uspeh, se je Battiato vrsto let skoraj v anonimnosti ukvarjal z eksperimentalno glasbo. Na področje »lahke glasbe« je uvajal pri-jeme ameriške struje, znane kot »minimal music«. S tem imenom je skupina glasbenikov, med katerimi so bili Steve Reich, Terry Riley, Philipp Glass, La Monte Young in drugi, poimenovala nov tip glasbe, ki je slo-nela na zelo prefinjenem ritmičnem variiranju in na ponavljanju vedno i-stih melodičnih celic. (O tej struji po-znam razmeroma malo bibliografije. Glej recimo: »Panorama«, 5. 5. 1980). V zadnjih dveh letih pa je prišlo do preobrata. Battiato se je nenadoma pojavil na prizorišču italijanske lahke glasbe in zaslovel. Da obstaja med njegovo sedanjo in prejšnjo produkcijo neka kontinuiteta, bo menda res dr-zalo. Po drugi strani pa je upravičeno

vprašanje: se je publika prilagodila Battiatu, ali se je on prilagodil usta-ljenemu okusu? Da drži to zadnje, je Battiato nehote potrdil v nekem tele-vizijskem intervjuju, ki sem ga slučaj-no ujel pred nekaj meseci. Njegovi od-govori so bili vsekakor zelo inteligent-ni in so razodevali glasbenika z dolo-čeno občutljivostjo in kulturo. Na vprašanje, ali je njegov uspeh slučajen, pa je Battiato odgovoril, da nikakor ne, ampak da je hoten, ali bolje rečeno, skrbno pripravljen. Mislim, da ni raz-loga, da mu ne bi verjeli. S to izjavo je pač »implicitno« potrdil dognanja glasbenih sociologov v zvezi z uspeš-nostjo lahke glasbe: uspeh neke po-pevke gotovo ne sloni na njeni origi-nalnosti ali novosti. Nasprotno, treba je čimmanj novega in izvirnega, kajti paziti je treba, da ne zbegamo posluš-alca. Pač pa se mora popevka držati nekaterih ustaljenih formul, ki zagoto-vijo uspeh. Tehničen primer, (razum-ljiv vsakemu, ki pozna osnovne akor-de recimo na kitari): v harmoniji se je najbolje držati znanega harmonske-ga kroga Do-La-Fa-Sol. Očitno je torej, da uspeh ni odvisen od kakovosti ne-ke popevke, ampak od drugih faktor-jev. Ni težko razumeti, da botrujejo tem uspehom v resnici veliki finančni interesi. Da bi se pa v očeh javnega mnenja »glasbeni magnati« pokazali nedolžni, se poslužujejo sleparije, kot je lestvica Hit Parade, in s tem pri po-rabnikih ustvarjajo neko lažno iluzijo svobodne izbire. (Med dvema industrij-sko prefabriciranimi produktoma lah-ko izbereš pač samo industrijsko pre-fabricirani produkt). Milijarde se tako stekajo v blagajne gramofonskih družb, ki nimajo nobenega interesa, da bi podpirale neproduktivne izdelke. Vse te ugotovitve žal ne veljajo samo za svet lahke glasbe. Prav v teh dneh sem bral zanimivo izjavo, ki jo je Igor Stravinski, eden najpomembnejših skla-dateljev tega stoletja, dal prijatelju Ro-bertu Craftu: »Publika sama na sebi je abstrakcija: ne more imeti nobene-ga (estetskega) okusa. Pač pa bi si odbori raznih koncertnih društev mo-rali nehati domišljati, da sta njihova vzgoja in omejen okus najzanesljivej-še merilo za okus publike.«

Tomaž Simčič

Skavti po vsem svetu se ob koncu februarja spominjajo obletnice rojstva ustanovitelja skavtskega gibanja Ba-den-Powella, kar je običajna priložnost za poudarjanje skavtskega bratstva. Ta-ko je prišlo v soboto, 26. in v nedeljo, 27. februarja do posebne pobude, ki je velika novost za Trst. Člani starejše veje Slovenske zamejske skavtske or-ganizacije in italijanskih katoliških skav-tov Agesci so pripravili skupno sre-čanje. Kakih 70 mladih med šestnaj-stim in petindvajsetim letom se je v majhnih skupinah podalo na večurni sprehod po Krasu s končnim ciljem na Opčinah. Ob začetku so dobili vpraš-alnik, ki naj bi bil osnova za razgo-vor med potjo. Vprašalnik je bil v ce-loti posvečen odnosom med Slovenci in Italijani, spoznavanju med obema organizacijama in obema narodnostni-ma skupinama. Zvečer so vse skupine poročale, in to ne nujno v resnem slogu, do katerih zaključkov so prišli. Prišlo je do številnih iskrenih izpove-di in do dokaza velike medsebojne od-prtosti, ki se je kazala tudi v sponta-no dvojezičnem podajanju. Razprava pa je ponovno pokazala, kako je tudi pri mladih brez predsodkov v italijanskem okolju slovenska problematika skoraj povsem tuja in nerazumljiva, med mla-dimi Slovenci pa se je tu pa tam po-kazalo, kako je težko obrazložiti globo-ko občutene položaje in stališča člo-veku, ki tega ne doživlja na lastni ko-ži. Pozno zvečer se je v soboto sreča-nje končalo s tabornim ognjem na za-prtem, ki je slovenskim udeležencem nudil možnost tudi za več kulturnih točk, za predstavitev pesnika Prešerna in nekaterih krajevnih slovenskih zna-čilnosti. Srečanje se je končalo v ne-deljo opoldne.

J.

Mladinska dejavnost na Goriškem

SMReKK je torej precej skrčil svo-je delovanje. »Stari« društveniki čuti-mo potrebo po prilivu novih sil. Svoje sile posvečamo tudi urejevanju knjiž-nice, ki smo jo deloma dobili v oskrbo od SKAD-a, ostale knjige smo kupili sami, ali pa smo jih dobili v dar. Žal nas pestijo finančne težave, tako da ne moremo nabaviti opreme in mate-riala, ki bi ga krvavo potrebovali. Zad-nje čase posvečamo precej pozornosti ureditvi in popravilu društvenih prosto-rov v upanju na boljše čase.

RAST - mladinska priloga Mladike 2/3-83. Pripravlja uredniški odbor mladih. Tisk Graphart, Trst, marec 1983. To števil-ko je uredila Helena Jovanovič.

Licejci na televiziji

V četrtek, 3. marca, so se dijaki li-ceja France Prešeren udeležili televi-zijske oddaje Tandem, ki je vsak dan na sporedu po drugem italijanskem te-levizijskem omrežju. Gotovo je bila to zelo zanimiva izkušnja za naše dijake, ki so se posebno izkazali v razreše-vanju rebusov. Poudariti je treba tudi dejstvo, da so naši dijaki ob koncu še zapeli slovensko pesem »Lepo je v na-ši domovini biti mlad...« Tako da so tudi na skrajnem koncu Italije izvedeli za naš obstoj. Mogoče je prav to naj-vажnejša točka tega sodelovanja pri televizijski oddaji.